

Az ellenzéki választók politikai helyzetértékelése

Gazdaság, EU, Ukrajna

A REPUBLIKON INTÉZET ELEMZÉSE

2022. december

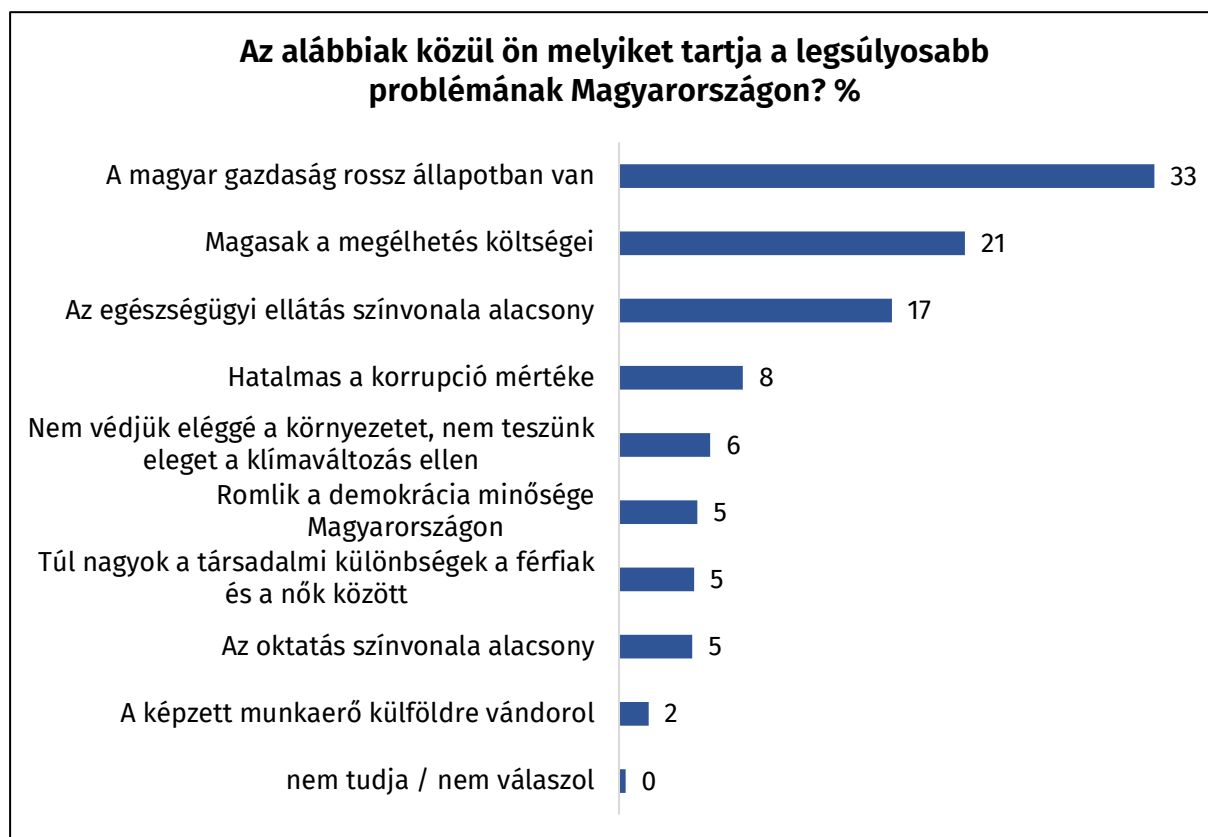
- Elemzésünkben a 2022-es országgyűlési választások során az ellenzéki összefogásra, valamint a Kutyapártra szavazók szakpolitikai helyzetértékelését vizsgáljuk.
- Az ellenzéki szavazók problémaérzékelését elsősorban az anyagi természetű és nem szimbolikus ügyek határozzák meg. A rezsimellenességet kifejező korrupciót a válaszadók 8, a demokrácia minőségét 5 százalék jelölte meg.
- A helyzetértékeléssel ellentétben az ellenzéktől elvárt konkrét intézkedések kapcsán hangsúlyosabban jelenik meg a rezsimellenesség. A válaszadók több mint fele említette az elszámoltatást és az Európai Ügyészséghez való csatlakozást.
- Az Európai Unió az ellenzéki szavazók számára a demokrácia (78%) és egyben a jól működő gazdaság külső biztosítója (71%), a források felhasználását a jogállami feltételekhez kötnék (79%).
- A gazdasági válságkezelés kapcsán nem értenek egyet a kormányzati magyarázatokkal, szerintük a válság oka a Fidesz gazdaságpolitikája és nem a háború (81%).
- Az orosz-ukrán konfliktusban azonban az ellenzéki vélemények nem állnak messze a kormányzati állásponttól, többek között az Oroszország elleni szankciókhoz való csatlakozás elutasítását (62%) illetően.
- Az ellenzékiesség, a rezsim elutasítása tehát legkevésbé az ukrajnai háború kapcsán jelenik meg, korábban hasonló tapasztalhattunk a bevándorlás ügyében is.
- Ennek lehet a következménye az is, hogy a szankciók kérdésében a kormány végső soron továbbra sem az ellenzékkal, hanem külső szereplőkkel, így az Európai Bizottsággal vitatkozik és kerül konfliktusba.

A választói magatartás, tehát a szavazási hajlandóság és a pártpreferencia esetében lényeges tényező a választók problémaérzékelése, érzékenységük az őket érintő ügyekre. Az egyes politikai szereplőknek eltérő mértékben hatása van arra, hogy mely szakpolitikai ügyek és milyen értelmezésben jelennek meg a közbeszédben. A politikai pártoknak azonban reagálniuk kell a választóktól érkező problémafelvetésekre és megoldási igényekre. A 2022. április 3-ai országgyűlési választás után a Fidesz-KDNP győzelmének egyik magyarázata éppen az volt, hogy az ellenzéki összefogás a kampányban nem az anyagi, a megélhetési kérdésekre, hanem a szimbolikus ügyekre koncentrált.

Az ellenzéki választókkal foglalkozó előző elemzésünkben a politikai véleményeket, attitűdöket vizsgáltuk meg, és arra jutottunk, hogy világnézetük és politikai értékítéleteik alapján egy heterogén sokaságot alkotnak, a közös pontot pedig az Orbán-rezsim elutasítása jelenti. Az alábbi elemzésben azt vizsgáljuk meg, hogy mi jellemzi az ellenzéki választókat a szakpolitikai problémák érzékelése, és az aktuális politikai ügyek kapcsán. Három ilyen ügyet választottunk ki, amelyek meghatározták a választások óta eltelt időszakot. Ezek az Európai Unió megítélése, a gazdasági válság és az ukrán-orosz háború.

A kutatás 2000 fő személyes megkérdezésével készült, 2022. szeptember 15. és 30. között. A megkérdezettek olyan magyar állampolgárok, akik a 2022. áprilisi országgyűlési választáson részt vettek, és az Egységben Magyarországért, vagy az MKKP listájára szavaztak. A kutatás nem, kor, iskolai végzettség és településtípus szerint reprezentatív a magyar ellenzéki szavazókra. A kutatás hibahatára 2,2%, az adatfelvételt a Závecz Research készítette.

Az ellenzéki választók politikai helyzetértékelésében a gazdasági, a megélhetési problémák szerepelnek az első helyen (1. ábra), valamint dobogós helyre került az egészségügyi ellátás alacsony színvonala. A rezsimellenességet kifejező korrupciót a válaszadók 8, a demokrácia minőségét 5 százalék jelölte meg. A választásokat követő értékelésekkel szemben, az ellenzék által megszólított választókat sem elsősorban a szimbolikus, hanem inkább az anyagi természetű problémák foglalkoztatják.

1. ábra: Ellenzéki választók problémaérzékelése

A válaszadókat megkértük, hogy jelöljék meg azt a három közpolitikai intézkedést, amelyet az ellenzéknek képviselnie kellene, a 2. táblázat azt mutatja, hogy a megkérdezettek hány százaléka választotta az adott intézkedést. A problémaérzékeléshez képest a közpolitikai intézkedésekkel kapcsolatos elvárások tekintetében erősebben mutatkozik meg az ellenzékiesség. A válaszadók több mint fele említette az elszámoltatást és az Európai Ügyészséghez való csatlakozást. Mindkét intézkedés közvetlenül érinti a Fidesz elitjét, gazdasági holdudvarát. Az

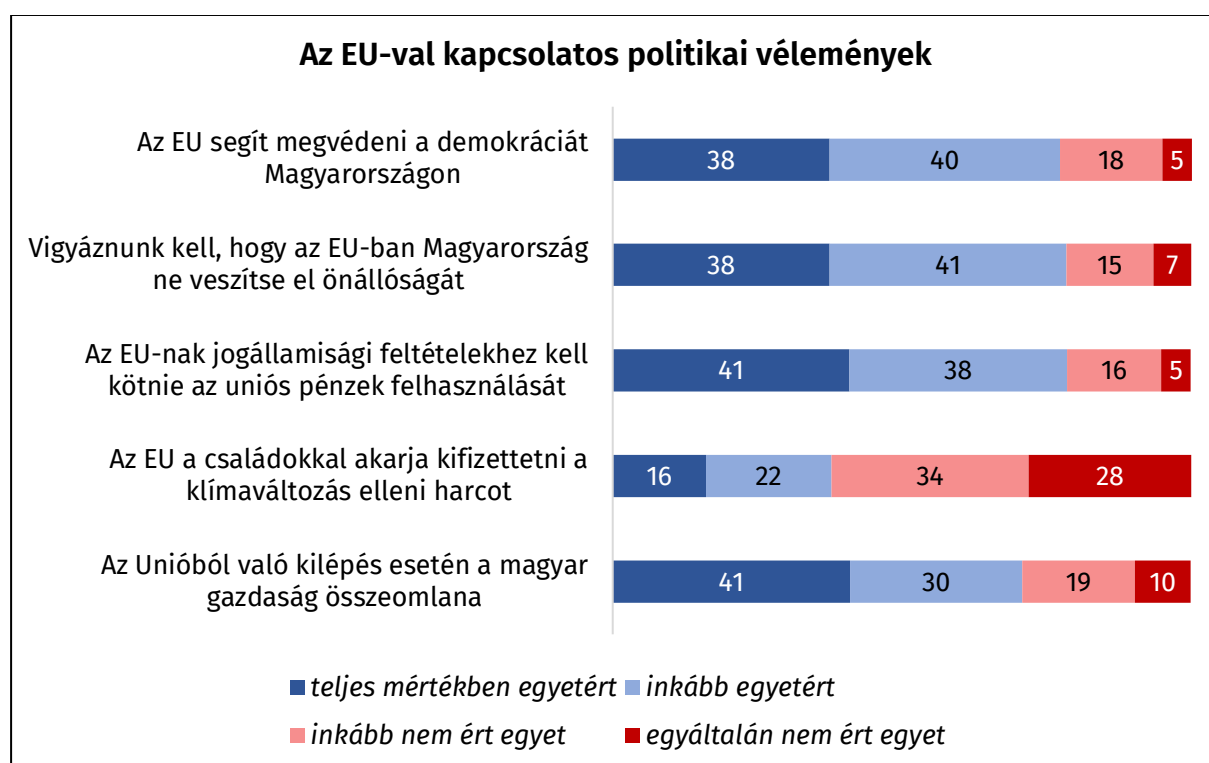
egészségügyhöz kapcsolódik az orvoshiány kezelése, az ágazati béremelés, a várólisták csökkentése, amelyek szinte állandó követelésnek tekinthetők. A megújuló energiahordozók támogatását a válaszadók közel negyede említette. Az intézkedést az energiafüggőségtől való félelem, az energia drágulása teszi kiemeltté, ugyanakkor a téma korábban is megjelent ellenzéki követelésként, így jól rezonál az ellenzéki választók körében.

2. ábra: Közpolitikai intézkedések fontossága

Az országgyűlési választás óta a kormány számára az egyik legnagyobb kihívást azokhoz az uniós forrásokhoz való hozzáférés jelenti, amelyeket az Európai Bizottság jogállami kifogások miatt nem biztosított, vagy éppen zárolni javasol a Tanácsnak. Korábban is jellemző volt, hogy az EU a magyar demokrácia biztosítékaként jelenik meg az ellenzéki közvéleményben. Az eredmények azt mutatják, hogy

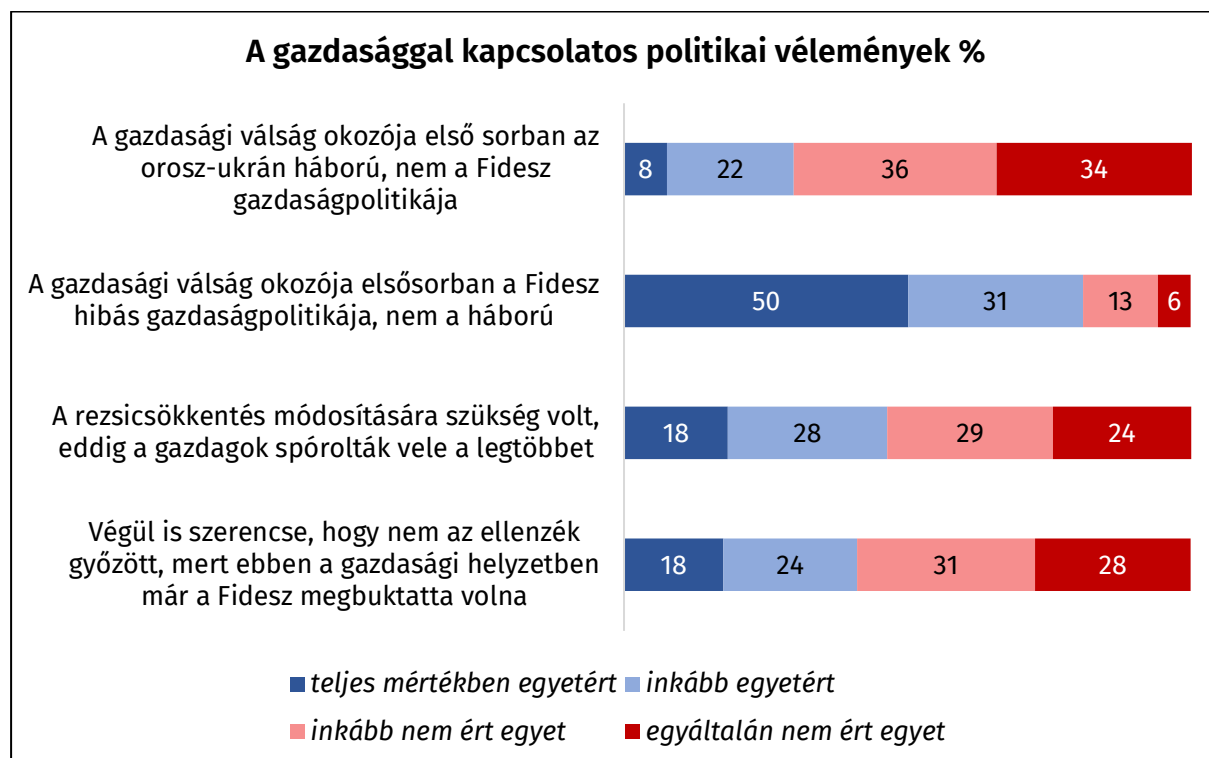
az ellenzéki választók továbbra is így tekintenek az unióra (3. ábra). Érdekes ugyanakkor, hogy nagyon hasonló mértékben gondolják azt is a válaszadók, hogy Magyarország önállósága az EU-n belül is lényeges szempont. Noha a kormány azzal vádolja az ellenzékot, hogy tudatosan akadályozza az uniós forrásokhoz való hozzáférést, az ellenzéki szavazók egyetértnek a kifizetések jogállami feltételekhez való kötésével. A demokrácián és a jogállamon túl az ellenzéki választóknak gazdasági szempontból is fontos az uniós tagság, döntően ugyanis azt gondolják, hogy kilépésünk esetén összeomlana a magyar gazdaság. A klímaválsággal kapcsolatban merült fel az a kormányzati értelmezés, hogy az EU a klímaváltozás költségeit végső soron a magyar családokkal kívánná megfizettetni. A családok és az EU szembeállításával azonban nem értenek egyet az ellenzékiek.

3. ábra: Az Európai Unióval kapcsolatos ellenzéki vélemények

A gazdasági válság okozója az ellenzéki választók 81 százaléka szerint a Fidesz hibás gazdaságpolitikája és nem az orosz-ukrán háború (4. ábra). Az ellenzéki választókra tehát alig volt hatással a kormány által hangoztatott narratíva, amely szerint külső okokra vezethető vissza az infláció és a gazdasági nehézségek. Érdekes azonban megjegyezni, hogy 2022. szeptemberi az elemzés alapjául szolgáló adatfelvétel, azóta pedig a kormány intenzív kommunikációs hadjáratba kezdett, amely éppen a

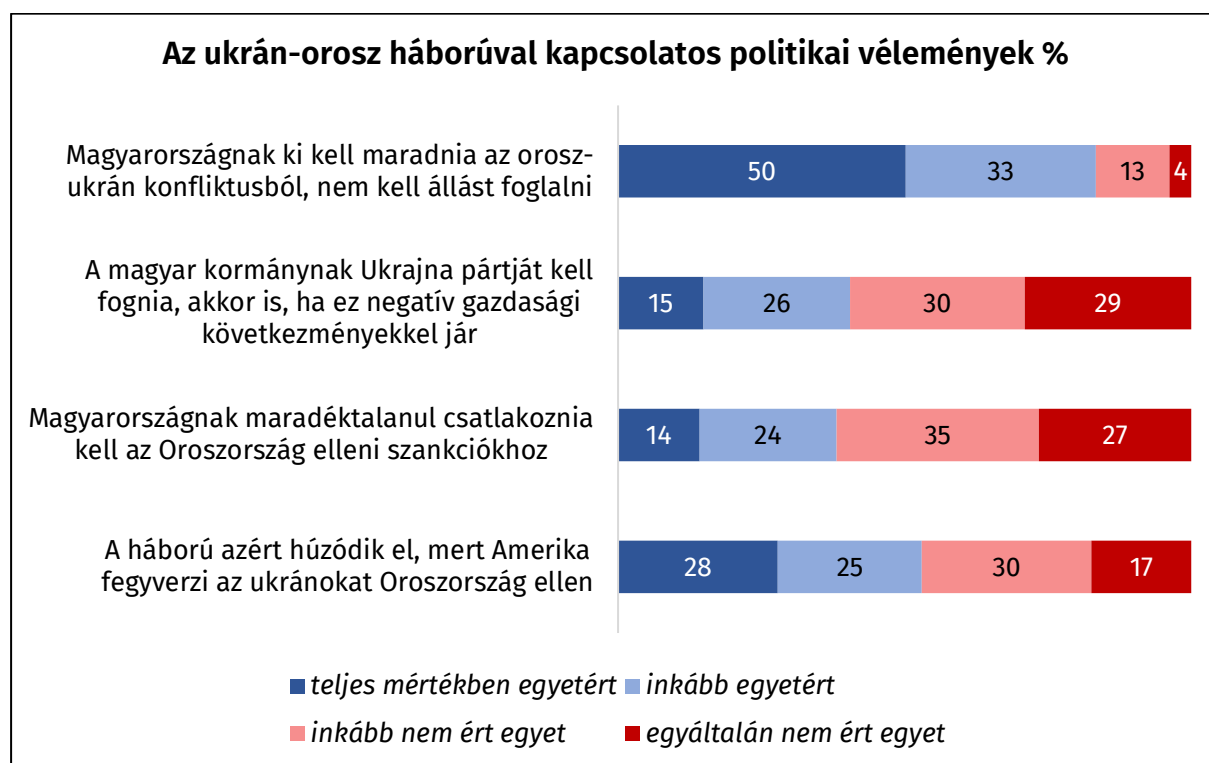
háborút jelöli meg a gazdasági nehézségek elsődleges okaként. Az ellenzéki választók ugyanakkor megosztottak a rezsicsökkentés kérdésében. Körükben 46 százalék ért egyet azzal a korábban is hangoztatott ellenzéki értelmezéssel, hogy végső soron a gazdagabbak spórolták vele a legtöbbet, a többség azonban nem ért egyet módosításával. Noha igen kedvezőtlen a gazdasági helyzet, az ellenzéki választók mégsem gondolják, hogy még szerencsésebb is, hogy nem az ellenzék győzött az országgyűlési választásokon.

4. ábra: A gazdasággal kapcsolatos ellenzéki véleménye

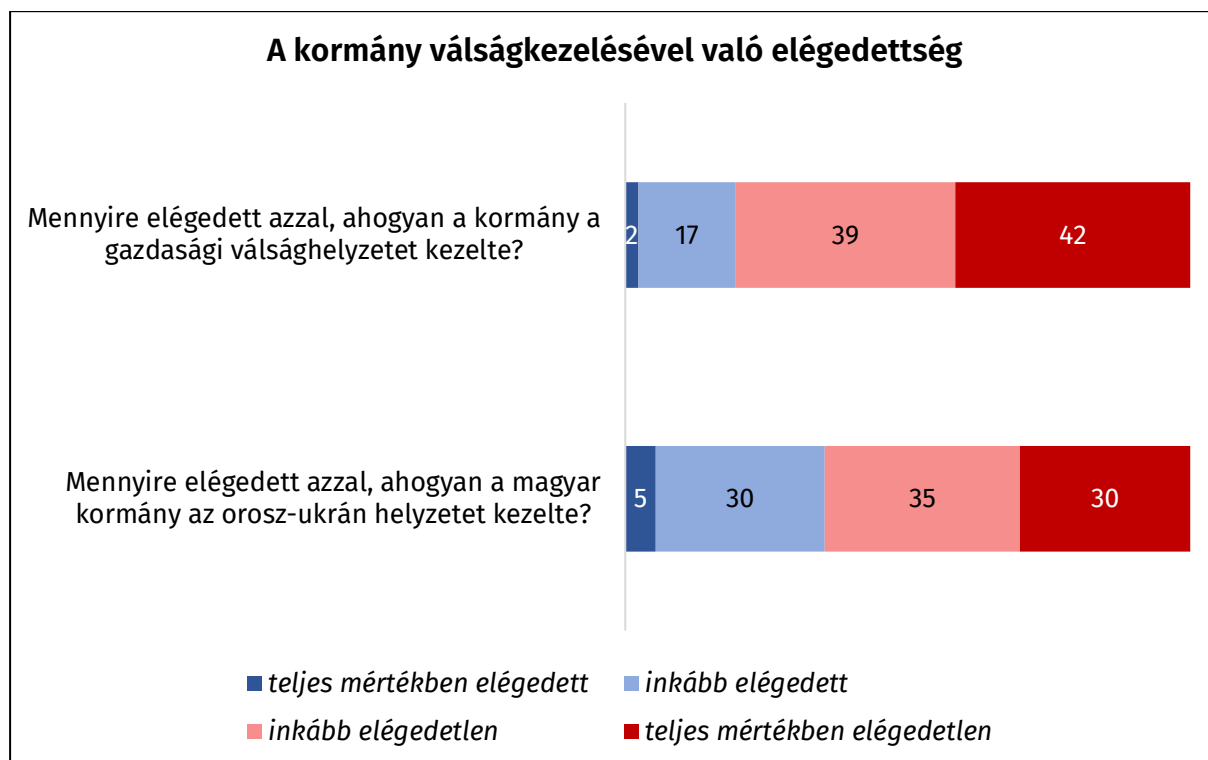
A 2022-es választás váratlan fejleménye volt Ukrajna orosz megszállása február végén, amely gyökeresen alakította át a kampányt. A konfliktus kapcsán a Fidesz kampánygépezete folyamatosan azt sugallta, hogy az ellenzék háborúba keverné Magyarországot. Joggal feltételezhető, hogy az ellenzéki szavazók körében a kormányéval ellentétes álláspont az uralkodó, azonban eredményeink mást mutatnak (5. ábra). A megkérdezettek döntő többsége (83%) szerint ki kell maradni a konfliktusból, nem kell állást foglalni. Ez utóbbi értelmezhető lenne úgy is, mint óvatos semlegesség, azonban a további eredmények mutatják, hogy a kormányzati álláspont a kérdésben milyen jól rezonál az ellenzéki közvéleményben is. Az ellenzéki válaszadók többsége (59%) nem ért egyet azzal, hogy Ukrajna oldalán kell

állni akár a negatív gazdasági következmények ellenére is. Az ellenzékiek 62 százaléka azzal sem ért egyet, hogy maradéktalanul csatlakozni kell az Oroszország elleni szankciókhoz. A többség (53%) azzal is egyetért, hogy a háború elhúzódásáért az amerikai fegyverszállítások tehetők felelőssé.

5. ábra: Az ukrán-orosz háborúval kapcsolatos politikai vélemények

Az ellenzéki választók tehát különbözőképpen ítélik meg az Orbán-kormány felelősségét és fogadják a felkínált értelmezéseket a gazdasági válság és az orosz-ukrán háború kapcsán (6. ábra). Noha alapvetően elégedetlenek az ellenzéki választók mindkét ügy kapcsán a válságkezeléssel, a gazdaságot érintően csupán 19, az orosz-ukrán helyzettel kapcsolatban azonban már 35 százaléknyi ellenzéki szavazó elégedett a kormánnyal.

6. ábra: A kormány válságkezelésével való elégedettség

Elemzésünk tehát összességében azt mutatja, hogy a 2022-es választások során az ellenzéki összefogásra, valamint a Kutyapártra szavazók problémaérzékelését elsősorban az anyagi természetű, és nem a szimbolikus ügyek határozzák meg. Az ellenzéktől elvárt közpolitikai intézkedések kapcsán azonban hangsúlyosabban jelenik meg a rezsimellenesség, így az elszámoltatás, az Európai Ügyészséghez való csatlakozás. Az Európai Unió az ellenzéki szavazók számára a demokrácia, a jogállam és egyben a jól működő gazdaság külső biztosítója. A gazdasági válságkezelés kapcsán nem értenek egyet az ellenzéki szavazók a kormányzati magyarázatokkal. Az orosz-ukrán konfliktusban azonban az ellenzéki vélemények nem állnak messze – többek között a szankciók kapcsán – a kormányzati állásponttól. Az ellenzékiiség, a rezsim szakpolitikai elutasítása tehát legkevésbé az ukrán háború kapcsán jelenik meg. Utóbbi ügy ebben a tekintetben hasonlít a bevándorlás kérdésére. Ennek következménye lehet az, hogy a szankciók kérdésében a kormány végső soron továbbra sem az ellenzékkel, hanem külső szereplőkkel, így az Európai Bizottsággal kerül konfliktusba.

Co-funded by
the European Union

A Republikon működését 2018-22 között
az Európai Unió „Europe for Citizens” programja támogatja.